

STERKE LEKDIJK

VERSLAG

Datum: 23 september en 7 oktober 2020 Kenmerk: 1704285
Aan: Werkgroep SAS
Van: Kim Barmantloo, Goos Boelhauer
Betreft: Verslag Werkgroep SAS sessies 23 september en 7 oktober 2020

Dit is een van verslag van twee Werkgroep sessies (23 september en herhaling op 7 oktober) met als doel de concept Nota Kansrijke Oplossingsrichtingen toe te lichten.
Project: Dijkversterking Salmsteke-Schoonhoven (SAS), verkenningsfase.

Aanwezig op 23 september 2020

De heer S. Severijn, projectmanager
De heer K. Mathot, omgevingsmanager
De heer E. de Graaf, technisch manager
De heer Robbert Jongerius, landschapsarchitect
Mevrouw Kim Barmantloo, projectondersteuner
De heer J.C. van Driel
Mevrouw. C. Brokking
De heer M.C. Eikelenboom
De heer J. Noorlandt,
De heer B.H. Timmer
De heer. Den Boer
mevrouw J. Rozenboom
De heer E. Timmer
De heer L. Mes
De heer A. Lotte
Mevrouw H. van der Velden
Mevrouw Scholman

Aanwezig op 7 oktober

De heer S. Severijn, projectmanager
De heer K. Mathot, omgevingsmanager
Ruud Raaijmakers, technisch manager
Floor van Gils, landschapsarchitect
Goos Boelhauer, omgevingsadviseur
Marc Wessels, communicatieadviseur
De heer M. Hoctin Boes
Mevrouw. B.M. Gumbert

STERKE LEKDIJK

VERSLAG

De heer J. Van Driel
De heer G. Smeets

---

1. WELKOM EN DOEL BIJeenKOMST

Sessie van 23/9: Helaas blijkt de vergaderlocatie niet geschikt voor de invulling van de avond zoals we deze oorspronkelijk bedacht hadden. Aangezien het verplaatsen tijdens de bijeenkomst vanwege corona niet is toegestaan wordt de toelichting plenair gedaan. Onze excuses hiervoor.

Koen Mathot heet iedereen welkom. Het doel van deze sessie is om de werkgroep te informeren over de nota van kansrijke oplossingen (NKO). Wij beseffen dat het veel informatie is wat tot jullie komt vandaar dat we afgesproken hebben om twee sessies te organiseren. De eerste sessie (23 september en 7 oktober herhaling) kan gebruikt worden om kennis te delen. Bij de tweede werkgroepsessie op 28 oktober kunnen de Werkgroepleden actief aan de slag met het bedenken van alternatieve oplossingsrichtingen.

Afgesproken is om één verslag van de sessie van 23 september en 7 oktober te maken.

Sessie van 7/10: Vanwege aangescherpte Corona-regels vindt deze sessie digitaal plaats. Marc Wessels heet iedereen welkom en geeft een korte toelichting op de digitale applicatie TEAMS. Team SAS en de Werkgroepleden hebben sterke voorkeur om fysieke bijeenkomsten te organiseren. Echter, het waterschap heeft besloten dat alle bijeenkomsten tot 18 oktober digitaal plaats moeten vinden, conform de aangescherpte corona-richtlijnen van de rijksoverheid.

23/9: Opmerking van Marien Eikelenboom en Helena vd Velden: er wordt te weinig tijd geboden om de stukken door te kunnen nemen.

Na de toelichtende informatie voor deze avond hopen we dat het jullie helpt om goed geïnformeerd te zijn. De komende weken kunnen jullie dan gebruiken om de stukken te lezen.

2. VEILIGHEIDSOpgAVE

Technisch manager Erno de Graaf / Ruud Raaijmakers geeft een toelichting op de veiligheidsopgave. De belangrijkste faalmechanismes worden toegelicht, te weten hoogte, piping, macrostabiliteit WBN (dijk kan falen door afschuiven hele grondlichaam) en macrostabiliteit Overslag (een deel van dijk kan falen als een

STERKE LEKDIJK

VERSLAG

hoogwatergolf over de dijk heen slaat en daardoor de dijk instabiel wordt). Op heel veel stukken is de dijk afgekeurd op een of meerdere faalmechanismen.

Bij de veiligheidsopgave is alles onderzocht; de oranje vlakken zijn verdwenen en zijn nu alleen nog rood en groen. Er worden nog laatste onderzoeken gedaan waardoor er nog aanpassingen gedaan kunnen worden. Echter groene vlakken zullen niet meer rood worden, waar dus geen opgave meer is voor stabiliteit binnenwaarts, hoogte of piping, zal deze dus ook uitblijven.

Naar aanleiding van opmerking Michiel Hochtin Boes: De kaart waarop alle faalmechanismen onder elkaar staan, zoals deze is gepresenteerd in de sessie, wordt opgenomen in de NKO per vak/zone. Actie Ruud.

3. OPLOSSINGSRICHTINGEN, KANSRIJKE OPLOSSINGSRICHTINGEN EN EFFECTBEOORDELING

Landschapsarchitect Robbert Jongerius / Floor van Gils geven een toelichting op de 8 verschillende oplossingsrichtingen en 5 Kansrijke Oplossingsrichtingen. Dit aan de hand van de (digitale) panelen waarop deze oplossingen zijn weergegeven.

Omgevingsmanager Koen Mathot geeft een toelichting op de effectbeoordeling (tabel met afwegingskader Techniek, Milieu, Omgeving en Kosten en de score op effecten (negatief, positief, neutraal). Deze methodiek wordt ook gebruikt voor de mer-procedure. Elke analyse heeft een eigen achtergronddocument waar een toelichting staat opgenomen over de afweging.

VRAGEN:

Vraag Andre Lotte: aan hoeveel cm hoogte moet ik denken als het gaat om het ophogen van stukken van de dijk?

Antwoord: Ophoging zal meestal tussen de 30 en 50 cm zijn waar een hoogteopgave speelt (dit is verdeeld over het gebied).

Vraag Bas Timmer: Op het perceel speelt ook een pipingopgave en deze zie ik niet direct op de kaart terug?

Antwoord: Erno de Graaf neemt buiten het overleg contact op om deze vraag te beantwoorden. Actie Erno.

Opmerking van Leo Mes: De criteria waarop de oplossingsrichtingen getoetst zijn worden bedacht door het projectteam. Is het een idee om bewoners ook criteria aan te laten dragen waarop getoetst wordt?

STERKE LEKDIJK

VERSLAG

Antwoord: het projectteam neemt dit mee. En wordt later besproken tijdens de werkgroep bijeenkomst.

Opmerking Marien Eikelenboom: Een 90% versie is nu gedeeld. Hoe moet dit gezien worden?

Antwoord: De 90% versie is een andere manier om aan te geven dat het nog geen definitieve versie betreft maar een conceptversie. Er is dus nog ruimte om aanpassingen te doen of zaken toe te voegen.

Opmerking Marien Eikelenboom: bij Willige Langerak is de grond erg slecht. Erno de Graaf neemt hierover buiten het overleg contact op. Actie Erno contact opnemen met Marien.

Vraag Carla Brokking: Klopt het dat de provincie Utrecht graag nog een extra nevengeul zou willen zien in het deel vanaf Salmsteke tot Schoonhoven? Er zijn er hier al 4 en een nieuwe geul zou ten koste gaan van de uiterwaarden, waarvan er in dit gebied niet meer veel zijn. Bovendien zijn de daarvoor benodigde strekdammen ongewenst door het verstoren van de natuurlijke oevers en strandjes. *Antwoord: SAS is in gesprek is met Provincie Utrecht en Rijkswaterstaat om te kijken of er buitendijkse maatregelen voor de dijkversterking, zoals een klei-ingraving, gecombineerd kan worden met het ontwikkelen van natuur in de uiterwaarden. Hier zijn nu enkel nog zoekgebieden aangewezen voor o.a. meer moeras creëren, kleiputten herstellen en uitbreiden, nevengeulen vergroten en herstellen. Een extra nevengeul realiseren staat nog niet vast. Het kan tegenstrijdig lijken, graven in het buitentalud om piping tegen te gaan, men zou denken dat dat het probleem verergert, maar er is juist een mooie combinatie te maken. Project SAS komt samen met Provincie Utrecht en Rijkswaterstaat met een voorstel hoe de omgeving betrokken zal worden in deze natuurplannen.*

Opmerking Henk de Boer: Er wordt veel waarde gehecht aan de natuur op de dijk. Wanneer de oplossing gunstig is voor de natuur, maar het technisch meer risico met zich mee brengt lijkt het me dat dit laatste leidend moet zijn?

Antwoord: Klopt, de maatregel dient wel de waterveiligheid te garanderen.

Vraag Helena vd velden: Zijn er naast de 8 huidige oplossingen nog andere oplossingen mogelijk?

Antwoord: Het kan zijn dat er nieuwe oplossingen komen op basis van innovatieve mogelijkheden en door de aannemer worden voorgesteld. Deze moeten passen in het volgend jaar vast te stellen Voorkeursalternatief. Wij vragen de innovatiepartner om vanaf oktober ook met ons mee te kijken wat de mogelijke kansen zijn met innovaties.

STERKE LEKDIJK

VERSLAG

Vraag Leo Mes: zijn er ook mogelijkheden om buiten de alternatieve oplossingen tot oplossingen te komen?

Antwoord: er kan een oplossing op een bepaald stuk dijk worden voorgesteld, die buiten de kansrijke alternatieven valt. Dit betreft dan maatwerk, bijvoorbeeld bij een woning of gebouw.

Vraag Carla Brokking: hoe is de weging van de verschillende criteria?

Antwoord: er wordt geen onderliggende weging tussen criteria toegepast. Alle criteria wegen even zwaar. De uitslag --, -, 0, +, ++ geeft aan of een criteria positief scoort. De totale uitslag geeft een uitslag of een oplossingsrichting kansrijk is of niet.

Vraag Helena vd Velden: waarom scoren de woningen op het lint slecht op cultuurhistorie?

Antwoord: Alle woningen op het lint zijn als een cultuurhistorische kwaliteit aangemerkt.

Vraag Carla Brokking: is een alternatieve oplossing overal toepasbaar?

Antwoord: De alternatieve oplossing kan bestaan uit verschillende oplossingen over de hele dijk. Wat voor het ene dijkvak een goede oplossing is kan voor het andere dijkvak niet de goede oplossing zijn. De kansrijke alternatieven zullen hoogstwaarschijnlijk bestaan uit meerdere oplossingsrichtingen.

Vraag Bas Timmer: Is bij een constructieve oplossing het zakelijk recht van toepassing?

Antwoord: Constructieve versterkingsmaatregelen zullen vaak in het dijklichaam liggen en daarvoor geldt automatisch het nastreven van eigendom. In de gevallen dat het constructieve element niet in het dijklichaam wordt aangelegd zal per geval een afweging moeten worden gemaakt of verkrijgen van eigendom of zakelijk recht het meest doelmatig is. Het risico van natrekking maakt onderdeel uit van deze afweging. (uit strategie nota grondverwerking sterke lekdijk)

Opmerking Leo Mes: de belevingswereld van de bewoner zou een hoofdcriterium moeten zijn.

Antwoord: Beleving is vanuit de optiek van SAS opgenomen in een aantal criteria zoals Woon, Werk en Leefmilieu en Natuur. Aan het einde van de avond wordt afgesproken om beleving van de bewoners mee te nemen als apart aandachtspunt richting definitieve nota Kansrijke Oplossingsrichtingen.

Vraag Leo Mes: In hoeverre is de aannemer aanspreekbaar?

Antwoord: De aannemer moet zich houden aan het voorkeursalternatief. Wij dagen de aannemer uit om innovaties toe te passen en daarbij naast een beperking in ruimtebeslag ook te kijken naar kosten en duurzaamheid.

STERKE LEKDIJK

VERSLAG

Vraag Andre Lotte: hoe snel is de innovatiesnelheid?

Antwoord: Innovatieklassen TRL 1-10 zijn de zogenaamde 'technological readiness levels', waarbij een innovatie langzaam op een steeds hoger niveau van betrouwbaarheid en zekerheid komt en dus ook een grotere toepasbaarheid heeft bij hogere niveaus. Sterke Lekdijk werkt met innovaties vanaf TRL6-7. Als een innovatie op niveau 1 of 2 zit moet je rekening houden met een jaar of 10 tot 15 totdat deze zich voldoende bewezen heeft. De meeste potentiële innovaties zijn dan ook al weer afgevallen.

Vraag Helena: Als er een constructie wordt geplaatst waarom dan geen gedoogplicht?

Antwoord: Gedoogplicht is van toepassing wanneer je er met zakelijk recht niet uitkomt. Verder geldt: Constructieve versterkingsmaatregelen zullen vaak in het dijklichaam liggen en daarvoor geldt automatisch het nastreven van eigendom. In de gevallen dat het constructieve element niet in het dijklichaam wordt aangelegd zal per geval een afweging moeten worden gemaakt of verkrijgen van eigendom of zakelijk recht het meest doelmatig is. Het risico van natrekking maakt onderdeel uit van deze afweging. (uit strategie nota grondverwering sterke lekdijk)

Sessie 7 oktober

Vraag Johan van Driel: In oplossingsrichting nr. 4 staat aangegeven dat het mogelijk is om extra parkeerplaatsen bij de Tiendweg te creëren?

Antwoord: De bestaande dijk is te smal voor parkeren van auto's van recreanten die van buitenaf komen. Idee van de gemeente is om recreatie te stimuleren door te onderzoeken of er extra parkeerplaatsen kunnen worden gerealiseerd bij de Tiendweg, wat verder van de dijk.

Vraag Johan van Driel: Waarom is oplossing 6 al afgeschreven als kansrijk (voor de hele dijk) terwijl voor bepaalde vakken de oplossing wel kansrijk is?

Antwoord: De nota is opgezet volgens systematiek van keuzes maken van oplossingsrichtingen voor de hele dijk naar kansrijke oplossingsrichtingen voor de hele dijk. Daarna is een mix gemaakt naar drie kansrijke Alternatieven. Dit om keuzes te kunnen maken per dijkzones. Binnen deze alternatieven zijn andere bouwstenen uit andere oplossingsrichtingen zeker mogelijk. Bijvoorbeeld uit oplossingsrichting nr 6 indien blijkt dat dit de beste maatregel is op een beperkte lengte

Vraag Michiel Hoctin Boes: Er zijn 6 zones en 13 vakken. Is er op elke dijkvak een andere oplossing mogelijk?

STERKE LEKDIJK

VERSLAG

Antwoord: Per dijkzone wordt een kansrijk alternatief uitgewerkt. Later in het proces kan blijken dat maatwerk per dijkvak of zelfs op perceelsniveau efficiënter of doelmatiger is. De kansrijke alternatieven worden eerst beoordeeld voor alle dijkzones om zo acceptabele (realistische) keuzes te kunnen maken richting voorkeursalternatief. Daarbij worden plekken waar maatwerk nodig is ook meegenomen.

Vraag Michiel Hochtin Boes: Hoe wordt de aannemer betrokken in proces richting voorkeursalternatief?

Antwoord: De komende maanden wordt de aannemer al meegenomen in het ontwerp- en afwegingsproces van de alternatieven, met een focus op de impact van eventuele innovatieve maatregelen. Het advies van de aannemer wordt ook meegenomen in het voorkeursalternatief..

4. KANSRIJKE ALTERNATIEVEN

Koen geeft een toelichting op de drie kansrijke alternatieven. Komende maanden, na de NKO worden er kaarten gemaakt van ruimtebeslag en profielen. En van de drie alternatieven wordt de effecten weer beoordeeld, per dijkzone. Op basis van de effectbeoordeling per dijkzones wordt het Voorkeursalternatief opgesteld.

(Er zijn geen verdere vragen gesteld over de alternatieven)

5. VERVOLG EN GEMAAKTE AFSPRAKEN

Verschillende leden van de werkgroep vragen zich af waar “beleving vanuit de bewoner” is meegenomen in de effectbeoordeling van de oplossingsrichtingen. Deze zien we niet terug. Koen geeft aan dat beleving in een aantal criteria terugkomt, zoals natuur en flora en fauna in criterium **Natuur**, belevingswaarde landschap en o.a. zichtlijnen in criterium **Landschap en Ruimtelijke Kwaliteit**, behoud cultuur en landschap in criterium **Cultuurhistorie**, effect op wonen en werken in criterium **Woon, Werk en Leefmilieu**, effect op agrarische bedrijfsvoering in criterium **Landbouw**, impact op o.a. recreatieve routes in criterium **Recreatie en Medegebruik** en verkeerveiligheid en bereikbaarheid in criterium **Verkeer**.

De afspraak is gemaakt dat de werkgroepleden hun eigen beleving van de oplossingsrichtingen toelichten in tekst aan de hand van de criteria:

- Natuur
- Landschap en Ruimtelijke Kwaliteit
- Cultuurhistorie
- Woon, Werk en Leefmilieu

STERKE LEKDIJK

VERSLAG

- Landbouw
- Recreatie en Medegebruik
- Verkeer

Bijvoorbeeld: “ik vind het belangrijk dat bomenrijen en lanen behouden blijven” hoort bij Natuur en Landschap en Ruimtelijke Kwaliteit.

Indien werkgroepleden onderwerpen of thema’s hebben die niet aansluiten bij bovengenoemde criteria, kunnen de leden zelf een nieuw criterium voorstellen. Hierbij is het ook goed om “inpassing” in het achterhoofd te houden. Project SAS (en de hele Sterke Lekdijk) heeft zichzelf het doel gesteld het project zo goed mogelijk in te passen. Dit betekent dat we het gebied netjes achter willen laten en dat objecten, beplanting, bomen, inritten, weg op de waterkering na het realiseren van de versterkingsmaatregel teruggeplaatst zullen worden, mits deze voldoen aan de Keurregels van HDSR.

Actie werkgroep leden: Maak een beschrijving over de beleving van de bewoners. Deze zal worden toegevoegd aan de Nota Kansrijke Oplossingsrichtingen en apart ook bij de besluitvormingstukken van het Dagelijks Bestuur worden aangeboden.

A.u.b. de beschrijvingen rond 21 oktober (een week voor de sessie) toesturen naar SAS per email.

Aanvulling in sessie 7 oktober

Reactie Michiel Hochtin Boes: De bewonersvereniging wil dat ‘beleving bewoners’ nadrukkelijker naar voren komt in afwegingsproces. De Vereniging gaat ‘beleving bewoners’ graag verder uitwerken en zal een voorstel doen komende week.

Antwoord: De uitwerking bespreken we op 28 oktober en nemen dit mee in de Nota Kansrijke Oplossingen en/of het proces richting VKA, komende maanden. Deze uitnodiging geldt ook voor de andere werkgroepleden. Zie ‘huiswerkvraag’ hierboven.

SAS is benieuwd aan welke belevingsaspecten de vereniging nu al aan denkt?

Reactie: De vereniging denk bijvoorbeeld aan: dijkopgangen beter inrichten in relatie met transport, voortuinen bewoners, verbinding dijk en talud, staat van onderhoud door waterschap versus bewoners.

6. VOLGENDE WERKGROEP SESSIE 28 OKTOBER

We hopen dat deze avonden jullie geholpen hebben om de Nota Kansrijke Oplossingsrichtingen te begrijpen. Mochten er de komende weken nog vragen naar voren komen dan kunnen deze gesteld worden per mail of telefonisch.

STERKE LEKDIJK

VERSLAG

De volgende werkgroep stond oorspronkelijk gepland op 14 oktober, maar is verplaatst naar 28 oktober, zodat de werkgroepleden meer tijd hebben om de bijeenkomst voor te bereiden.

SAS wil graag een fysieke bijeenkomst organiseren, maar aangezien dit vanwege coronarijchlijnen niet mogelijk is zal dit een digitale bijeenkomst zijn. In een digitale bijeenkomst kunnen we ook (in subgroepjes) gaan puzzelen en ontwerpen. Op 28 oktober zou er een 3D weergave worden gegeven van de oplossingsrichtingen omdat dit nu als abstract wordt ervaren. We werken nu aan de uitwerkingen van de alternatieven in 3D en 2D op kaart. De presentatievorm zal een combinatie worden van deze twee.

Afspraak is om de ontwikkelingen, ervaringen van de sessie op 28 oktober en komende (digitale of fysieke) sessies en de mate van betrokkenheid van de Werkgroep te delen met elkaar. Ook zullen we de sessies van 23 september en 7 oktober met elkaar evalueren.

Tot slot wordt aangegeven dat de Werkgroep ook in januari en verder betrokken wordt in het proces richting totstandkoming voorkeursalternatief. Graag horen we daarbij ook hoe de werkgroep betrokken wil worden.